

PO IZIDU POKRAJINSKIH IN OBČINSKIH VOLITEV V ITALIJI**VOLITVE, KI SO PUSTILE OSNOVNO VPRAŠANJE NEREŠENO****Še vedno gre za to, kako pritegniti široke delavske množice k neposrednemu upravljanju države - Enotnost Kršč. demokracije hudo ogrožena**

V središču pozornosti italijanske in tudi inozemske javnosti so še vedno izidi pokrajinskih in občinskih volitev z dne 6. novembra. Mnogi in različni so vzroki tolikšnega zanimanja, toda glavni in najvažnejši vzrok je prav gotovo kriza, ki je izbruhnila preteklega julija in ki je hudo zamajala temelje sami demokratični ureditvi italijanske države. Kot znano, je ta nevarna kriza bila premagana tako, da je demokristjanska stranka zavrnila podporo, ki so jo njeni vladi dotlej nudili fašisti, ter sestavila novo vlado s pomočjo starih zaveznikov, to je socialnih demokratov, republikancev in liberalcev. Kar je pri tem vzbujalo še posebno pozornost, je bilo dejstvo, da se prvič v povojni politični zgodovini Italije proti takšni vladi niso odločno izjavili Nennijski socialisti, temveč so se ti pri glasovanju za zaupnico raje vzdržali.

**KRŠČ. DEMOKRACIJA
V TEŽKI PREIZKUŠNJI**

Čeprav so bile zadnje volitve upravne, to je, da so se volili novi svetovalci v občinski in pokrajinske svete, vendar so zlasti zaradi že omenjene krize imele izrazito politični značaj. Njihov izid je moral tudi pokazati, če je pot, ki so jo ubrale stranke tako imenovane demokratične sredme, pravilna, se pravi, če sedanja vlada uživa podporo večine italijanskega ljudstva.

Volitve so bile zlasti važne za stranko Kršč. demokracije, ki je bila pred julijskimi dogodki sama na vladi in ki ima, kot mnogi demokristjani sami priznavajo, vrhano mero odgovornosti, da je italijansko politično življenje pred meseci zašlo v slepo ulico. V Kršč. demokraciji so se namreč spori med raznimi strujami in raznimi prvaki tako zaostri, da stranka ni imela več enotne politične smeri, kar je seveda prišlo najbolj do izraza v parlamentu, ko je prva Fanfanijeva vlada zgubila celo podporo svojih poslancev in je morala zato odstopiti.

**Z NENNIJEVIMI SOCIALISTI
ALI BREZ NJIH?**

Kateri so pravi in globlji vzroki teh sporov? Odgovor na to vprašanje ni tako enostaven, kot bi se zdel na prvi pogled. Ne da bi jemali v poštev tiste vzroke notranjih sporov, ki nastajajo v vsaki stranki, katera je dolgo let na oblasti, omenimo predvsem tiste, ki so značilni le za italijansko stvarnost in ki tudi po mnenju tujih opazovalcev hudo razkrajajo enotnost vla-

dajoče stranke ter s tem povzročajo nestalnost v vsem italijanskem političnem življenju.

Kot vsaka moderna država se tudi Italija ne bo vse dotlej mogla redno in uspešno razvijati, dokler ne bodo pri tem razvoju neposredno sodelovali zlasti široki delavski sloji. Redni razvoj in napredek pa sta zelo otežkočena, in celo nemogoča, če so široke množice ne samo odsotne, temveč so, kot se danes dogaja v Italiji, vladi odločno nasprotne.

Te resnice se zavedajo ne samo socialni demokrati in republikanci, temveč tudi levičarji v Kršč. demokraciji. Zato ti že več let pripravljajo tla, da bi končno vendarle pritegnili k neposrednemu upravljanju države Nennijske socialiste, ki tvorijo tretjo

najmočnejšo stranko v Italiji. Demokristjanski levičarji sodijo, da bi na ta način z enim zamahom zajeli kar dve muhi: vlada bi lahko računala na trdno večino v parlamentu in bi lahko izvedla korenite socialne ter gospodarske preosnove, hkrati pa bi ločila socialiste od komunistov, to je, dokončno razbila tisto zavezništvo, ki je dolga leta ogražalo demokratično ureditev države.

V demokristjanski stranki pa obstajajo vplivni krogi in osebnosti, ki se s tem načrtom ne strinjajo in ki tudi delajo vse, kar je v njih moči, da bi se njegova izvedba ne uresničila. Ta je torej tisti pravi in globlji vzrok hudih sporov v vladajoči stranki, kar ima kvarne posledice za vse italijansko politično življenje.

Izidi volitev v številkah

Upravne volitve z dne 6. novembra so se zaključile takole: Kršč. demokracija je ostala še vedno najmočnejša italijanska stranka, čeprav je v primeri z volitvami l. 1958 zgubila približno dva odstotka glasov. Socialistična stranka ni napredovala, temveč v glavnem ohranila prejšnje število glasov. Znatno napredek so zabeležili socialdemokrati, ki so povečali število volivcev za več kot en odstotek; rahlo so napredovali tudi liberalci (0,5%), medtem ko so republikanci nekoliko nazadovali.

Poglavje zase tvorijo komunisti, ki so dosegli precejšen uspeh, saj se je število njihovih glasov povečalo v primeri z zadnjimi političnimi volitvami za 1,8%. Komunistična stranka je tokrat očitno pobrala določeno število volivcev Nennijsvim socialistom. To je posledica sporov in trenj v sami socialistični stranki, ki so izbruhnili na dan, ko so Nenni in njegovi prijatelji ožigosali socialkomunistično zavezništvo kot škodljivo in načelno ter pod določenimi pogoji pristali na sodelovanje z demokristjani. Notranje razmere v socialistični stranki lahko torej primerjamo s tistimi v Kršč. demokraciji, saj se obe stranki konec koncev bojujeta z istimi težavami.

Za sedanje politične razmere je značilno, da so precej narasli glasovi fašistov, ki danes tvorijo četrto najmočnejšo italijansko stranko. Število njih volivcev se je v primeri z letom 1958 povečalo za 1,3%. Res je, da je povečanje fašističnih glasov posledica dejstva, da čedalje bolj razpada monarhistična stranka, ki je zgubila v prime-

ri z letom 1958 dva odstotka volivcev. Prav tako pa drži, da, če so danes še pri življenju fašistične sile in se celo krepijo, se je treba zahvaliti prav desničarskim krogom v Kršč. demokraciji. S tem da ti krogi odločno nasprotujejo kakršnikoli obliki tesnejšega sodelovanja s socialisti, ne samo odbijajo od sebe široke delavske množice, temveč obenem hote ali nehoti krepijo desničarske, reakcionarne in zlasti fašistične politične ter gospodarske sile.

NOV DRZEN NAPAD NA FANFANIJA

Izidi zadnjih volitev so dokazali, da stranke, ki podpirajo sedanjo vlado, imajo zaupanje večine italijanskih volivcev. Te stranke so namreč prejele 51,3% vseh oddanih glasov. To predstavlja sicer rahlo večino, kar pa je dovolj, da nimajo zlasti komunisti vzroka, da bi zahtevali, naj se pred potekom roka razpišejo tudi nove državnozborske volitve.

Kljub temu so izidi volitev pustili mnogo nerešenih vprašanj in celo povzročili, da so se določene važne zadeve še bolj zaostri. Tu mislimo predvsem na vsa tista velika italijanska mesta, kjer stranke, ki v parlamentu podpirajo današnjo vlado, nimajo večine in bodo morale zato za izvolitev župana in upravnega odbora iskati pomoč pri drugih opozicijskih strankah. Tako bo v demokristjanskih vrstah spet nastala dilema: sprejmemo ali ne pomoč Nennijsvim socialistom ter tudi vse posledice, ki bi iz tega sodelovanja nujno nastale?

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 20. novembra, ob 9.00: Kmetijska oddaja; 10.00: Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30: Oddaja za najmlajše: «Pravljica o štokljah in živi punčki» (Tončka Curk). Prvi del. Igrajo člani RO; 12.15: Vera in naš čas; 13.00: Kdo, kdaj, zakaj... Kronika tedna v Trstu; 14.45: Vokalni tercet «Metuljček»; 17.00: «Petarcarca in Prešeren», dva velikana sta si podala roke. Sestavila Balbina Baranovič-Batellino; 19.00: Nedeljski vestnik; 21.00: Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: «Deklé, odpiraj kamrico»; 22.00: Nedelja v športu.

Ponedeljek, 21. novembra, ob 18.00: Znani sodobniki: Miran Pavlin: «Willard Libby in Donald Glas-ser, letošnja Nobelova nagradjenca za kemijo in fiziko»; 19.00: Znanost in tehnika: Josip Nabergoj: «Iskanje živih bitij na drugih zvezdah»; 20.00: Sportna tribuna; 20.30: Gershwin: «Porgy and Bess», opera v treh dejanjih. Približno ob 22.15: «Nove knjige in izdaje».

Torek, 22. novembra, ob 18.00: Radijska univerza: Ivan Rudolf: Čudovitosti rastlinstva: «Glive in bakterije, naši škodljivci, a še večji dobrotniki»; 19.00: Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00: Tvorica sanj — Obzornik filmskega sveta; 21.30: Koncert sopranistke Ileana Bratuš - pri klavirju Silva Hrašovec. Na sporedu so otroške pesmi Grečaninova, Ljadova in Kričke; 22.00: Pot v umevanje sodobne poezije: Vinko Beličič: «Značilnost današnje lirike».

Sreda, 23. novembra, ob 18.00: Rudninska bogastva morja: Mario Kalin: «Kemična industrija predeluje minerale morja»; 19.00: Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30: «Tropski uroki», kriminalna igra v treh dejanjih (Alberto Donini, Nada Konje-dić). Igrajo člani RO.

Četrtek, 24. novembra, ob 18.00: Radijska univerza: Rafko Dolhar: Nekaj o kemoterapiji: «Od penicilina do streptomocina»; 18.30: Slovenski samospev: «Udor moderni smeri: Kogoj, Osterc in Škerjanc» (Dušan Pertot). Približno ob 21.00: Književnost: Pizzutto: «Si riparano bambole» (Josip Tavčar). Približno ob 22.30: Umetnost: Dušan Pertot: «Gledališko pismo iz Berlinskih tednov».

Petek, 25. novembra, ob 18.00: Etnografski zapiski: Vili Hajdnik: «Kanaki na Novi Kaledoniji»; 19.00: Sola in vzgoja: Anton Kacin: «Friedrich Foerster, velik pedagog sodobnosti»; 21.00: Umetnost, književnost in prireditve v Trstu; 21.20: Koncert operne glasbe. Spremlja orkester Italijanske Radiotelevizije iz Turina; 22.00: Obletnica tedna: Ivan Rudolf: «Cesarica Marija Terezija in njena doba, ob 180-letnici smrti»; 22.15: Italijanska povojna glasba: Neodvisni: Porrino, Viozzi, Bettinelli, Bucchi in Testi. Oddajo sta pripravila Boris Porena in Firminio Sifonia.

Sobota, 26. novembra, ob 13.30: Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30: «Za pravdo in srce». Tragedija v 5 dej. (A. Medved). Igrajo člani RO; 18.00 Radijska univerza: Ivan Artač: «Razvoj Evrope. Drugi del — Novi vek: Evropsko ravnotežje»; 19.00: Pomenek s poslušalkami; 20.40: Pojejo fantje na vasi; 21.00: «Neverjetno, toda res» (Cesare Meano, Lada Mlekuž); 5. zgodba: «Norost na zlatem prestolu». Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 20. novembra, nedelja: Srečko
- 21. novembra, ponedeljek: Marija, Darinka
- 22. novembra, torek: Cecilija
- 23. novembra, sreda: Klemen, Mile
- 24. novembra, četrtek: Klemen, Ivan
- 25. novembra, petek: Katarina
- 26. novembra, sobota: Konrad, Rado

SPORTNO ZDRUŽENJE «BOR»

Občni zbor S. z. «Bor» bo v četrtek, 24. t. m., ob 20.30 v dvorani na stadionu Ul. Guar-diella 7. Na sporedu so poročila o dosedanem delovanju združenja ter volitve novega odbora.

KROŽEK SLOVENSKE IZOBRAZENICEV v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 25. novembra, ob 20.30 v prostorih Baletne šole v ulici Ruggero Manna 29/II. Na sporedu je predavanje dr. Rada Bednarika:

POD ČRNIM ZEZLOM

Koča Popović pojde v Rim

Dne 1. decembra bo došel na uradni obisk v Rim jugoslovanski zunanji minister Koča Popović. Ker gre za prvi obisk visokega predstavnika Jugoslavije, vlada v obeh prestolnicah veliko zanimanje za njegov potek in izid.

Kot poroča časopisje, bo dnevni red razgovorov obsegal najrazličnejša vprašanja, ki gredo od zunanje politike do gospodarskih in trgovinskih odnosov med dvema sosednjima državama. Jugoslovanski in italijanski državniki bodo proučili tudi vprašanje narodnih manjšin in zato je naša javnost še posebno pozorna na ta obisk.

Železniški prehodi

V ponedeljek zjutraj se je pripetila na železniškem prehodu pri Tivoliju blizu Rima huda nesreča. Osební avtobus je zdrvel čez progo prav v trenutku, ko je pridiral brzovlak Rim — Pescara. Lokomotiva je vrgla avtobus kot igračko v zrak in ga butnila preko zapornic dvajset metrov daleč. Šest oseb je prišlo ob življenje, več so jih pa hudo ranjenih prepeljali v bolnišnico.

Nesreča je zopet vzbudila vprašanje železniških prehodov, kjer čuvaji zapirajo progo z zapornicami. Železniška uprava skuša omejiti nezgode z avtomatičnimi zapornicami. Teh je pa doslej postavila komaj 25, prehodov je pa 16.000 če bi država hotela samo polovico prehodov opremiti z avtomatskimi zaporami ali jih spremeniti v podvoze, bi morala porabiti ogromno vsoto 400 milijard lir.

Podobna, a še hujša nesreča se je pripetila isti dan na Češkem blizu Pardubic. Smrtno se je ponesrečilo 110 oseb, ranjenih pa je 106. Ta je druga največja nesreča, odkar vozijo železnice po svetu. Najhujša se je pripetila leta 1958 pri Rio de Janeiro. Takrat je našlo smrt v vlaku 112 potnikov, ranjencev so pa našli 315.

Študentje so jezni

Povišanje šolskih pristojbin je na raznih vseučiliščih Italije privedlo do ostrih nastopov dijaštva. Ob otvoritvi novega akademskega leta so akademiki v Trstu bučno protestirali proti šolskim oblastvom in profesorjem. Ko so se profesorji vračali iz velike dvorane, so študentje naredili špalir obrnjeni s hrbiti proti predavateljem in rektorju. Novofašisti so demonstracije skušali obrniti v svoj prid in so ploskali samo mimoidočim misovskim zastopnikom.

Še hujše se je pa pripetilo v Genovi. K otvoritvi novega šolskega leta ni rektor niti dovolil študentom vstop v sejno dvorano. Razjarjeni dijaši so pa pred univerzo počakali zbrane oblastnike s polnimi košarami gnilih paradižnikov. Ko so prišli gospodje mimo, so jih živahno začeli bombardirati.

Neuspeh

V Londonu so v soboto končali teden italijanske opere. Končal se je pa po nesreči z neuspehom. Italijanski pevci so peli opero Rigoletto. Kritik uglednega dnevnika Daily Maila je pisal, da so jo podajali slabše kot v kakem zakotnem mestecu. Trdi, da bi jo angleški igralci dosti bolje peli in da je bil operni teden skoraj napad na glasbene ljubitelje.

De Gaulle se je odločil

Francoski predsednik je v torek zjutraj javil ministrskemu svetu, da bo razpisal referendum ali državljansko glasovanje o svojem novem načrtu za ureditev Alžirije. Deželo namerava razdeliti v več pokrajin, vsako s posebno pokrajinsko izvršno oblastjo. Z novim načrtom upa zadovoljiti francoske naselnike in tudi domačine, ker jih bodo, vsake v lastni pokrajini, upravljali domači ljudje. De Gaulle bo prišel dne 6. decembra v Alžir in bo javno razglasil, kako namerava deželo urediti in pomiriti. Po objavi načrta se bo pa izvedlo ljudsko glasovanje za njegovo odobritev. Predlog francoskega predsednika bi ostal v veljavi le do končne popolne samouprave Alžirije.

Ba - Bu

V petek so se po vseh zidovih v Meranu pojavili napisi BA — BU. Zvečer so po bližnjih gorah zagoreli kresovi v obliki teh štirih črk. Vse se je spraševalo, kaj pomenijo zagonetni napisi. Naslednji dan so ljudje videli poleg znakov tudi narisane mrtvaške glave in ponekod tudi geslo »Freiheit für Südtirol« (Svoboda za Južno Tirolsko). Policija je brž šla na lov za neznanimi pisarji. Našla jih seveda ni. Ugotovila je samo to, da pomenijo tiste kratice Befreiungs Aktion Bund ali Zveza za osvoboditev. To je baje organizacija skrajnih nemških nacionalistov na Južnem Tirolskem. Južnotirolska ljudska stranka pa po četje vročerkvežev obsoja.

Volitve, ki so pustile osnovno vprašanje nerešeno

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izid zadnjih upravnih volitev nas uči predvsem tole: stranke tako imenovane demokratske sredine sicer trenutno imajo večino italijanskega ljudstva za seboj, toda razvoj dogodkov čedalje bolj dokazuje, da je za redni in uspešni politični, socialni in gospodarski razvoj države nujno potrebna nova, bolj čvrsta večina. To večino pa bi lahko okrepili socialisti, če bi tudi sami nekaj učinkovitega napravili za doseg skupnega cilja.

Da se pa nekaj resnega v tej smeri pripravlja tako pri demokristjanih kot pri socialistih, najbolj zgovorno dokazuje drzni napad bivšega ministrskega predsednika Tambroni na sedanjega predsednika vlade Fanfanija. Tambroni namreč javno kliče na odgovornost Fanfanija, ki naj bi odbraval, da v nekaterih občinah pride do sodelovanja med demokristjani in socialisti. Jasno je, da Tambroni ni tega koraka naredil, ne da bi imel nekaj za bregom. Ni sicer mogoče predvidevati, kaj se bo iz tega izcimilo, vendar eno je gotovo: še nikdar ni bila stranka italijanskih katoličanov v takšni nevarnosti, da se razkolje, kot danes. To je nova, prav tako važna posledica zadnjih volitev.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Cerkev v Jugoslaviji

V Rimu se ponovno mudi že več dni posebno odposlanstvo jugoslovanskih škofov. Zastopnike Cerkve — štiri škofove — vodi beograjski nadškof msgr. Josip Ujčić kot predsednik škofovskih konferenc. Visoki cerkveni dostojanstveniki, katere bo sprejel tudi papež, imajo določen namen, in sicer raztolmačiti v Vatikanu, kako daleč je prišel razvoj v pogajanjih med katoliškimi cerkvenimi predstavniki in vlado v Jugoslaviji.

Nadškof Ujčić je v imenu vseh škofov predložil beograjski vladi predloge, ki bi privedli do mirnega in plodnega sožitja med Cerkvijo in državo. Predlogi, ki temeljijo na ustavnem členu, da je veroizpovedovanje v Jugoslaviji svobodno, vsebujejo zahtevo po svobodi katoliškega tiska; zahtevo po svobodni verski vzgoji otrok; zahtevo po vrnitvi cerkvenega premoženja in po podporah za slušatelje teoloških fakultet.

Že nekaj mesecev se opaža, da so oblastva odnehala v očitnem nasprotovanju do Cerkve. Prav tako je tudi vatikansko glasilo »Osservatore Romano« ustavilo pikre pripombe na račun oblasti. Iz teh znakov in še bolj iz namenov odposlanstva je upati, da se bodo v bodočnosti vendarle uredili odnosi med Cerkvijo in državo.

Med starimi sovražniki

Nemški kancler Adenauer, ki je svojo zunanjo politiko vedno zakrival za zaveso neke načelnosti, je obrnil zastavo po drugem vetru. Zdaj je povabil, kakor piše newyorška Tribune, Nikito Hruščeva na obisk v Bonn. Po svoji strani je pa kremeljski prvak izjavil nemškemu poslaniku v Moskvi, da bi rad izboljšal odnose z Zápádnó Nemčijo. Načelne razlike so se torej umaknile trenutnemu političnemu položaju.

Policijski obisk

V Italiji se mudi že več časa skupina jugoslovanskih državnih pravdnikov in višjih policijskih uradnikov. Proučujejo italijanski policijski sistem. Obiskali so že več kvestur, policijskih vojašnic in jetnišnic. Te dni so se mudili v Milanu, kjer jih je sprejel kvestor Lo Castro. Jugoslovanski policisti so se zanimali zlasti za avtomatične alarmne naprave v bankah.

KROŽNI SKLAD

Te dni je uprava krožnega (rotacijskega) sklada, ki je bil ustanovljen za okrepitev industrije na Tržaškem, sklenila, naj se izda raznim prosilcem skupno 760 milijonov 600 tisoč lir posojila. Sklad je že doslej izdal skupno 17 milijard lir posojila. Največji znesek — 3 milijarde 400 milijonov — je prejelo podjetje Timavske papirnice, ki je zgradilo veliko tovarno pri Štivanu. Nekaj novih tovarn pa bodo zgradili pri Zavljah.

NOVICE

Preroka je videl

Prejšnji teden so nekaj dni iskali po vseh tridentinskih gorah lovskega čuvaja Vittoria Daprà. Zginil je iz svoje kočice kot kafa. Bali so se zanj, da ga niso morda pobili divji lovci ali pa da ni padel v kak prepad. Končno so ga policijski psi iztaknili vsega prezeblega in lačnega v neki luknji v gozdu. Ko je prišel iz skrivališča, katero si je sam izkopal, je povedal orožnikom, da se mu je prikazal prerok Izaija. Ukazal da mu je, naj si skoplje luknjo in zleze vanjo, ker bo te dni konec sveta. »Vsi ljudje bodo kaznovani, tebi pa se ne bo nič pripetilo, če me boš ubogal!« mu je ukazal prerok. Mladi gozdar je res ubogal, a bi kmalu od lakote umrl, da ga niso psi izvahali. Doslej popolnoma zdrav mladenič bo moral v umobolnico, da ga zdravniki pregledajo.

Dobrota je sirota

V mestu Acqui so postavili pred sodišče mestnega stražnika Riccija. Zagrešil ni pravzaprav nič; zagovarjati se bo pa moral, ker je bil predober. Lansko leto je namreč pokaral 64-letnega pešca Olivierija, ker je prečkal cesto, ko je bila zaprta. Razjarjeni možak je pa začel stražnika zmerjati in mu groziti, da mu bo razbil glavo. Policaj je možaku že zaradi starosti oprostil. Državno pravdnništvo, ki je za dogodek zvedelo šele po več mesecih, je pa uvedlo preiskavo proti stražniku, ker ni ovadil pešca zaradi žaljenja uradne osebe.

Novi kardinali

V vatikanskih krogih se širijo novice, da bo papež imenoval za božič štiri nove kardinala. Vsi štirje pripadajo visokim papeškim uradom in dvorjanom. Janez XXIII. ima pa namen imenovati še tri druge kardinala, katerih imena nosi še »in pectore«. To se pravi, da jih je že izbral izmed cerkvenih dostojanstvenikov, a njih imena še ne bo razglasil, dokler se ne bo nudila ugodna priložnost za imenovanje. Baje je med izbranci tudi eden izmed jugoslovanskih škofov.

Kardinalski zbor šteje 82 članov, med temi jih je 31 italijanske narodnosti. Sedanja papež je proglasil za kardinala 38 dostojanstvenikov.

Smrt na cesti

Številke o prometnih nesrečah v Italiji se zadnje mesece strahovito množijo. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta so jih zapisali nič manj kot 197.974; med temi je bilo 5.888 mrtvih. Lansko leto jih je bilo v istem obdobju 165.364. Oblastva se resno vprašujejo, kako bi cestni promet naredila varnejši. Prvi vzrok je kajpak vedno večja motorizacija. Temu dejstvu se bo le težko dalo odpomoči. Drugi in bolj osebni vzrok je preziranje prometnih predpisov. Vozači se čimdalje manj menijo za omejevanje hitrosti in določeni znaki, tudi kažejo, da je cestna policija popustila. Slišijo se glasovi, ki pač utegnejo imeti nekaj ozadja, da si marsikateri stražnik ne upa več opravljati svoje službe s tako vnemo, odkar je bil kaznovan v Rimu prometni stražnik Melone, ki je oglobil višjega policijskega uradnika zaradi prometnega prekrška.

Kovnice in denar

Brž po vojni smo že skoro pozabili na mošnjičke in denarnice za drobiž in kovance. Bahali smo se z napetim suknjičem in z debelo listnico v njem; notri pa ban kovci po deset ali sto. Z drobižem ni več nihče računal, čeprav so mošnjički s ce kinčki prav gotovo več veljali kot pa listnice s stotaki.

Danes se pa že spet vračamo k denarnicam in kovancem za drobne in debele. Spet so prišle do veljave tudi kovnice. V srednjem veku je kovnica ali italijansko

zecca (od tod beseda cekin) pomenila znak knežje samostojnosti. Le tisti, ki je imel pravico kovati svoj denar, je bil pravi vladar. V Nemčiji in tudi v Italiji so imeli kovnice v vsakem večjem mestu; v 16. stoletju kar 250. Kdor se je spoznal na stotere vrste kovancev, je veljal že za pravega učenjaka v denarni vedi.

Po prvi združitvi Italije l. 1860 se je število italijanskih kovnic znižalo na tri v Torinu, Milanu in Neaplju. Po letu 1875 je pa ostala samo kovnica v Rimu. Samo ta ima pravico kovati državni denar ter za nekatere tuje države, za Vatikan, po mednarodnih dogovorih. Kovnica izdeluje tudi svetinje, plakete in državne pečate.

Množina denarja, ki prihaja iz državne kovnice, je ogromna. Lansko leto so nakovali 55 milijonov 345 tisoč kosov kovancev. Njihova vrednost je znašala približno 32 milijard in pol lir. Z vsem tem denarjem bi lahko tlakovali cesto od Rima do Milana. Če bi pa kovance položili enega na drugega, bi stolp denarja dosegel stratosfersko višino 1913 kilometrov.

Včasih so denar kovali iz zlata, srebra in bakra. Danes pa razpolagajo z drugimi zlitinami. V kovancih po petsto je še nekaj srebrnega cvenka. V nižjih vrednotah pa prevladuje »broncital«, »akmonital« in »italma« za drobiž po dve in eno liro.

O zlatih cekinih pa vemo samo še iz povesti.

Martuljkova skupina

Tržaškega

BODOČI POKRAJINSKI ODBOR

Kot vse kaže, bodo bodoči pokrajinski upravni odbor sestavljali člani sredinskih strank, se pravi demokristjani, socialni demokrati, republikanci in liberalci. Te stranke imajo v svetu 13 svetovalcev, to je absolutno večino.

Sestava pokrajinskega odbora bo morda vplivala tudi na stanje v občinskem svetu, kjer so danes liberalci v opoziciji. Ni izključeno, da se bo položaj kmalu tako spremenil, da bodo tudi liberalci spet postali sestavni del večine.

Mavhinje:

OSTALI SMO NARODNO ZAVEDNI

Tudi v naši vasi kot v ostalih naseljih devinsko-nabrežinske občine se še danes govori o izidu zadnjih občinskih volitev. Že ob njenem razpisu so sicer naši ljudje z zadovoljstvom sprejeli vest, da tokrat Slovenci pojdejo na volitve enotni, to je z eno samo listo. Njih veselje pa je bilo še toliko večje, ko je bilo iz izida volitev jasno razvidno, da je vse naše ljudstvo kot en moč glasovalo za skupno »Občinsko listo«.

Naši narodni nasprotniki so bili, kot izhaja iz pisanja njihovega tiska, zelo pozorni zlasti na izid glasovanja na volišču v Mavhinjah. Prepričani so bili, da jim je uspelo vnesti med naše volivce že takšno zmedo, da ne bo marsikdo več vedel, kakšna je njegova narodna dolžnost. Kako so morali biti ti gospodje razočarani, ko so številke dokazale, da so njihove spletke propadle. Poraz jih tako peče, da pišejo danes o velikem številu belih glasovnic.

Prav je, da tudi širša javnost ve, da je na volišču v Mavhinjah bilo toliko belih glasovnic kot na kateremkoli drugem volišču v naših vaseh. Veliko število belih glasovnic torej obstaja samo v domišljiji tistih gospodov, ki nočejo priznati, da so tokrat povsem pogoreli.

Mavhinje so tudi pri teh volitvah dokazale, da so ostale narodno zavedna vas.

Devin:

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA

Do nedelje je v prostorih hotela Ples v Devinu odprta razstava fotografij najzanimivejših krajev in motivov na Tržaškem, ki jo je s pomočjo občin priredila Ustanova za tujski promet iz Trsta.

Te fotografije bo omenjena ustanova poslala v večja mesta zahodne Evrope, da se v inozemstvu bolje seznani z našimi kraji.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V torek, 22. novembra, ob 20.30 v kino dvorani

v škednju

MANEVRI

Komedija v dveh delih

Spisal: Jože Javoršek • Režiser: Jože Babič • Asistent režije: Adrijan Rustja • Scenograf: Inž. arh. Niko Matul • Kostumograf: inž. arh. Milena Matul Glasba: Aleksander Vodopivec • Besedilo songa: Tit Vidmar

Stenski koledar »Svetogorska kraljica« za leto 1961 je izšel v Trstu v večbarvni opremi. Cena je 100 lir. Prodajajo ga v knjigarni Fortunato v Trstu in v Katoliški knjigarni v Gorici ter pred cerkvenimi vrati.

Nabrežina:

ZAPOSILITEV NAJPRED DOMAČINOM

V dnevnem tisku beremo, da je veliko podjetje »Timavske papirnice« (Cartiere del Timavo) prejelo pred kratkim od krožnega sklada 3 milijarde in 400 milijonov lir posojila. S tem bo svojo dejavnost tako povečalo, da bo letna proizvodnja tovarne morda že leta 1962 znašala 110 tisoč ton papirja. Število zaposlenih delavcev se bo tako povečalo za 300 enot. Že sedaj opozarjamo pristojna oblastva, naj se pozanimajo, da bodo v tovarni zaposleni predvsem domačini. Na to vprašanje opozarjamo tudi novo občinsko upravo.

† Mgr. Franc Malalan

Po dolgi in hudi bolezni je v noči med petkom in soboto za vedno zapustil ta svet msgr. Franc Malalan, upokojeni župnik v Borštu. Z njegovo smrtjo je slovenska duhovščina na Tržaškem zgubila markantno osebnost, verniki borštanske

župnije pa svojega dobrega in požrtvovalnega dušnega pastirja.

Pokojnik se je rodil leta 1891 na Opčinah, bogoslovne nauke je dovršil v goriškem centralnem semenišču ter bil leta 1913 posvečen v mašnika. Dušnopastirsko službo je opravljal največ v tržaški okolici in je bil zlasti dolgo let župnik v Ospu. Tu je tudi preživel leta fašistične strahovlade in je z besedo ter zgledom vzpodbujal svoje župljane, naj vztrajajo v zvestobi do Cerkve in svojega naroda.

Zadnja njegova dušnopastirska služba je bila v Borštu. Tu je bil tako priljubljen pri vseh faranih, da si sedaj sploh ne morejo predstavljati, da jih je za vedno zapustil. Kako pa je bil msgr. Malalan znan in priljubljen tudi izven meja borštanske župnije, je najbolje pokazal pogreb, ki je bil prejšnji ponedeljek. Že mnogo pred napovedano uro se je zbrala v cerkvi, kjer so ležali njegovi telesni ostanki, ogromna množica. Pokojnika je prišlo kropit zlasti lepo število njegovih bivših faranov iz Ospa in s Plavij, ki so s seboj prinesli tudi vence.

Po žalni maši se je od pokojnika z lepim in pretresljivim govorom poslovil tržaški kanonik msgr. Salvadori, ki je med drugim orisal tudi pokojnikovo dolgoletno delovanje za dušni blagor zaupanih mu ovčic. Njegove telesne ostanke so položili v grob na borštanskem pokopališču. Preden so krsto zasuli z zemljo, je kratko spregovoril še domači učitelj Stanko Skrinjar, ki je dolgoletnemu župniku poslednjič izrazil hvaležnost borštanskih faranov ter mu izročil zadnji pozdrav.

Naj dobri Stvarnik bogato nagradi svojega zvestega služabnika. Vsem pokojnikovim sorodnikom izrekamo ob tej izgubi globoko občuteno sožalje, kateremu se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

GLASBENA MATICA Trst

V soboto 19. t. m. ob 21. uri v Avditoriju v Trstu

KONCERT KOMORNEGA MOSKEGA ZBORA
IZ CELJA

Dirigent: Egon Kunej

Prodaja vstopnic v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20, telefon 61-792. — Cene: parter 300 lir, galerija 200 lir in za dijake 100 lir.

Beneška Slovenija

IZID POKRAJINSKIH VOLITEV V VIDEMSKI POKRAJINI

V vsej videmski pokrajini je bilo oddanih 420.398 veljavnih glasov; od teh je Kršč. demokracija dobila 218.727, socialni demokrati 48.397, liberalci 13.023 glasov; socialistična stranka 61.707, komunistična pa 55.411 glasov; misovci so dobili 23.133 glasov.

V novem pokrajinskem svetu bo imela K. D. 19 svetovalcev, Saragatovci 4, liberalci enega, socialisti in komunisti po pet, misovci pa dva svetovalca.

V volilnem okraju Sv. Petra Slovenov je domači živinozdravnik dr. Peter Zorza dobil na socialistični listi 2295 glasov, komunistični kandidat odvetnik Battocletti pa 1392, krščanski demokrat odvetnik Candelini pa 9250, Saragatovec Guarnotta 1262, liberalci Sirch 728 in misovec Trusgnach 337 glasov.

VOLITVE V POSAMEZNIH OBČINAH BENESKE SLOVENIJE IN KANALSKE DOLINE

Ahten: KD 744, PSDI 237, PLI 18, PSI 249, KPI 16, MSI 39;

Dreka: KD 289, PSDI 10, PLI 133, PSI 37, KPI 7, MSI 9;

Grmek: KD 366, PSDI 103, PLI 133, PSI 145, KPI 23 in misovci 26 glasov;

Tlejpan: KD 1528, PSDI 205, PLI 20, PSI 247, KPI 234 in misovci 57 glasov;

Brdo: KD 510, PSDI 256, PLI 6, PSI 56, KPI 46 in misovci 44 glasov;

Gorjani: KD 332, PDI 42, PLI 14, PSI 41, KPI 31 in misovci 23 glasov;

Neme: KD 1087, PSDI 104, PLI 29, PSI 137, KPI 705, misovci 82 glasov;

Prapotno: KD 524, PSDI 282, PLI 8, PSI 38, KPI 53 in misovci 20 glasov;

Podbonesec: KD 1058, PSDI 199, PLI 50, PSI 249, KPI 20 in misovci 16 glasov;

Rezija: KD 840, PSDI 73, PLI 54, PSI 62, KPI 46 in misovci 87 glasov;

Sv. Peter Slovenov: KD 829, PSI 256, PLI 58, PSI 326, KPI 77 in misovci 26 glasov;

Sovodnje: KD 459, PSDI 35, PLI 77, PSI 201, KPI 13 in misovci 13 glasov;

Srednje: KD 392, PSDI 12, PLI 61, PSI 171, KPI 6 in misovci 8 glasov;

Tipana: KD 744, PSDI 147, PLI 9, PSI 51, KPI 121 in misovci 28 glasov;

IZ SOVODENJSKE OBČINE

Po skoraj dveh tednih so na Peči popravili motor, ki poganja vodo v naš vodni hranilnik, katerega se poslužujejo skoraj vsi vaščani.

Prav zato, ker se javne pipe poslužujejo skoro vsi vaščani, se ta tudi pogosto pokvari. Pečani zelo težko pričakujemo, da se čimprej napelje vaški vodovod, ker bomo le tedaj trajno rešeni marsikake muke, posebno še naše perice, ki ne morejo več v Vipavi prati, odkar mirenska usnjarna in rupenska papirnica spuščata vanjo umazane odpadke. Te umazane vode pa ne more več uživati niti živina.

V sredo prejšnjega tedna sta praznovala srebrno poroko Karel in Gabrijela Fajt roj.

Kanalška dolina

Tarčent: KD 2988, PSDI 739, PLI 181, PSI 1083, KPI 520 in misovci 428 glasov;

Trbiž: KD 1521, PSDI 290, PLI 77, PSI 509, KPI 270 in misovci 850 glasov;

Naborjet: KD 199, Neodvisni levičarji 176 glasov;

Tavorjana: KD 832, PSDI 64, PLI 22, PSI 192, KPI 376 in misovci 36;

Cedad: KD 3265, PSDI 718, PLI 327, PSI 1083, KPI 873 in misovci 366 glasov.

K tem številkam je treba še pripomniti, da je glasovalo za socialistično listo precej Slovencev in da je bilo na njeni listi izvoljenih tudi nekaj slovenskih kandidatov v nekaterih slovenskih in mešanih občinah, tako zlasti v Štentlenartu in Tipani, ki bodo znali gotovo dobro braniti koristi slovenskega prebivalstva.

IZ PLATISČA

Več kot polovica hiš te zelo ljubke vasi, ki leži v bližini državne meje, nedaleč od izvira Nadiže, je danes praznih in žal razpadajo, ker so se njihovi lastniki morali izseliti. Saj se je v zadnjem desetletju izselila za stalno v tujino več kot polovica njenega prebivalstva. Doma so ostali otročki, starčki in pohabljeni ljudje. V tej vasi se je rodil nepozabni župnik Cufolo, ki je vneto pasel svoje ovčice v župniji Laze, kjer je izdihnil svojo plemenito dušo pred nekaj več kot enim letom.

IZ SV. PAVLA PRI SREDNJEM

Z velikim veseljem smo prebivalci omenjene vasi pozdravili pričetek gradnje ceste, ki vodi od pokopališča in cerkve proti glavni cesti. Saj je bilo to javno delo prepotrebno, ker je bilo zelo težavno prenašati mrtvece na pokopališče po ozki cesti. Delo, ki so ga že skoro dokončali, so zgradili z denarjem, ki ga je dala na razpolago Ustanova za gorsko gospodarstvo.

IZ FOJDE

Prebivalci iz Campejev pri Fojdi so na zares odločen način nastopili proti zavlačevanju začetka gradbenih del za popravilo napov hudournika Griva, ki so jih poplave že pred dvema letoma hudo poškodovale. V znak protesta so vsi volivci imenovane vasi vrnili prefektu volilna potrdila in mu sporočili, da se ne bodo udeležili volitev, če ne odredi takoj omenjenih gradbenih del. Kako se je ta zanimiv spor med prefekturo in omenjeno vasjo do volitev uredil, še ne vemo.

Batistič. V Sovodnje sta slavljenca prišla s Krasa in sta se poročila v naši ljubki cerkvi. Nekoč je slavljenec delal v Štrukljevi goriški livarni, kjer se je tudi izučil v svoji stroki. Sedaj je pa zaposlen pri Vovkovem podjetju v Gorici. Slavljenca želimo vsi njuni prijatelji in znanci obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v nadaljnjem družinskem življenju.

IZ DOBERDOBA

Na zadnji seji je naš občinski svet med drugim sklenil, da se po vseh cestah namestijo dvojezični napisi z imeni vasi. Tudi po vaških ulicah bodo namestili dvojezične napise.

Naše občinske ceste so hudo razrite in občina jih mora čimprej popraviti. Ker pa poprava cest po vsakem večjem dežju ogromno stane, je svet sklenil občinske ceste asfaltirati, za kar bodo zaprosili za državno posojilo. Občinski možje so pooblastili geometra, da izdela načrt za asfaltiranje ceste, ki gre iz Doberdoba mimo jezera v Jamlje, in za cesto, ki vodi s Poljan na Palkišče.

Svet je tudi sklenil, naj se ulica pred krožniško postajo poimenuje Ulica padlih za svobodo.

Končno so svetovalci pregledali še stanje občinskih pokopališč ter ugotovili, da je na njih precej nereda. Nekateri grobovi so široki tudi po dva metra, kar nasprotuje predpisom, predvsem pa se tako stanje ne more trpeti zaradi pomanjkanja prostora. Zato so izvolili posebno komisijo, ki jo sestavljajo župan in še štirje svetovalci iz Dola, Jame'lj, Doberdoba in Poljan. Ta komisija bo pregledala pokopališča v Doberdobu, Jamljah in Dolu in se pogovorila s prizadetimi družinskimi poglavarji.

IZ STANDREŽA

Standrežci smo tudi letos slovesno obhajali zahvalni dan s sv. mašo. Po cerkveni slovesnosti je g. župnik blagoslovil izbrane domače pridelke, ki so bili razstavljeni na trgu pred cerkvijo. Pred blagoslovom pa je domači župnik imel lep priložnostni govor.

Razstavljenih pridelkov pa so se še istega dne razveselili dijaki slovenskih zavodov v Gorici, kamor so jih prepeljali kot običajno vsako leto.

IZ ŠTEVERJANA

V nedeljo smo tudi Števerjanci obhajali zahvalnico. Slovesno sv. mašo je daroval oče kapucin g. Fidelis iz Gorice, ki nam je v govoru orisal pomen zahvalnega dne.

Popoldne pa je g. Fidelis pri slovesnem blagoslovu govoril o štiridesetletnem delovanju našega župnika g. Cirila Sedeja. Na dan sv. Martina je namreč minilo natančno 40 let, odkar vodi tukajšnjo župnijo. Vesele je bilo še toliko večje, ker se je naš pastir mudil nekaj dni v goriški bolnici, potem ko je na vernih duš dan po nesreči padel po stopnicah, a je hvala Bogu pravočasno ozdravel in lahko z nami praznoval zahvalni dan in 40-letnico svojega bivanja v naši fari.

Po večernicah je bil običajni »ofer« za našega kaplana g. Simsiča, ki pa je nabirko daroval za ureditev kulturnega doma

Iz Goriške

na bivšem Formentinovem posestvu na trgu pred cerkvijo, za kar se mu domači kulturni delavci iskreno zahvaljujemo.

Po lepi popoldanski cerkveni slovesnosti je bila pred cerkvijo revija številnih traktorjev, ki jih je blagoslovil g. kaplan.

Javnost obveščamo, da je pokrajinska uprava na odseku ceste Oslavje - Števerjan, kjer se je že v septembru začela usedati zemlja, prepovedala promet z vsemi vozili.

— • —

Uredništvu Novega lista je bil dostavljen dne 9. novembra dopis skupine Števerjancev glede postavljanja vencev pred spomenik števerjanskih žrtv pretekle vojne. Dopis je prejelo uredništvo v Trstu prekasno, prav tako je tudi vsebina predolga. Medtem je bil dopis priobčen že v drugih listih in torej ni več za nas aktualen, ker se nam tudi zdi spričo spomina na žrtve vsaka nadaljna polemika odveč.

PEVMA

Zadnjo soboto v mesecu oktobru sta si v farni cerkvi podala roke za skupno življenje mehanik Kovic Ivan, doma s Peči in tovarniška delavka Marija Kodermac z Oslavja. Mlademu paru želimo dosti sreče v novem življenju.

Goriška občina je poleti izvršila razna potrebna popravila v našem šolskem posloju. Zadnje dni je poskrbela, da bo tudi prostor pred šolo očiščen in da bo popravljen pot do nje.

STIPENDIJE ZA DIJAKE
KMETIJSKIH ŠOL

Goriški pokrajinski odbor je prejšnji teden razpisal 22 štipendij za dijake, ki letos obiskujejo razne kmetijske šole. Štipendije dobe lahko samo tisti dijaki, ki stanujejo v goriški pokrajini vsaj tri leta od dneva razpisa.

Prošnje morajo dijaki predložiti do 10. decembra na kolkovanem papirju za 100 lir pri upravi goriške pokrajine. Prva štipendija znaša 200 tisoč lir; dobi pa jo dijak, ki je vpisan na kmetijski fakulteti; dve štipendiji po 130 tisoč lir prejmeta dijaka višjih srednjih kmetijskih šol; tri štipendije po 90 tisoč lir pa dobe dijaki tehničnih kmetijskih srednjih šol; za 17 štipendij po 10 tisoč lir lahko zaprosijo dijaki, ki so vpisani na kakšni kmetijski strokovni šoli.

PETROLEJ ZA OGREVANJE
PO ZNIZANI CENI

Goriška trgovinska zbornica bo tudi letos razdelila določeno količino petroleja po znizani ceni med potrošnike, in sicer v dobi od novembra 1960 do marca 1961; vsak potrošnik lahko dobi, če ima pečico na petrolej, 135 litrov za ogrevanje pri pooblaščenih trgovinah in drogerijah. Cena temu petroleju je 48 lir za liter.

PEVSKA PRIREDITEV

Prihodnjo nedeljo (20. t. m.) priredi v Gorici priznani pevski zbor iz Celja koncert. V zboru nastopa 24 pevcev pod vodstvom Egona Kuneja.

Leta 1958 je ta pevski zbor dobil na tekmovanju 32 zborov iz vsega sveta v Angliji prvo nagrado. Svoje ime je proslavil tudi na Nizozemskem, pel pa je tudi v Celovcu in Trstu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pisma uredništvu

Naj nekdo zakriči J. JANŽEKVIČ [2.]

Se bolj kakor doslej bo treba govoriti o soncu, ki ga vsak otrok prinese v družino. Da, ko gledate v brezoblično daljavo, se utegne mladima zakonca zdeti, da je avto, ki ga že vidita, privlačnejši kakor otrok, ki nima še nobene podobe, toda nisem še naletel na mater ali očeta, ki bi bila pripravljena dati za avto svojega že rojenega otroka, pa naj jih imata še toliko. Se bolj kakor doslej bo treba opozarjati, da je prazno govoriti o patriotizmu, če iz sebičnosti odrekamo domovini to, kar jo tvori.

Pri reševanju tega vprašanja bi se mogli plodno dopolnjevati država in Cerkev. Kakor je država brez tekme, ko gre za gospodarski vidik, tako je Cerkev na svojem področju, ko gre za нравno plat. Njena beseda posega z veliko silo v tiste globine vesti, kjer se sprejemajo življenjske odločitve. Cerkev ima o posredovanju življenja izrazit in zahteven nauk. Njena naloga je, opozarjati vernike, da je prva zapoved, ki jo je dal Bog človeku, brž ko ga je ustvaril, tale: »Plodite se in množite ter napolnite zemljo!«

Usoda našega naroda mora biti srčna zadeva nas vseh. Skrb za slovensko prihodnost mora rasti z izobrazbo in s položajem, ki ga kdo zavzema. Kulturni delavci se dobro zavedajo, da so skoraj vse, kar so in kar bodo, po svojem narodu. Narod jih je rodil, navdihoval in jim za njihova ustvarjanja nudil svoje najboljše sokove in jih vzpodbujal s svojim priznanjem; on pa jim bo čuval spomin po smrti. Prešeren in Zupančič imata ime v velikem svetu bolj zato, ker sta največja slovenska pesnika, kakor zato, ker sta pesnika. Kultura velikih narodov bi ne bila znatno okrnjena, če bi ju ne poznali. Samo nekaj izrednih duhov tako prerase svoj narod, da postanejo last človeštva. Vsi drugi žive v spominu in nekaj pomenijo v svetu le dotlej, dokler živi narod, ki jih je rodil. Sicer so pa kulturni delavci po vsem svojem poslanstvu prvi dolžni bdeti nad usodo svojega naroda.

Nočemo biti ne črnogledi, ne fatalisti. Vprašanje se ne glasi: ali je mogoče rešiti naš narod, ampak: ali se hoče rešiti, ali ga hočemo rešiti. Tisti, ki so odgovorni za usodo slovenskega naroda, imajo v socializmu tako učinkovita sredstva, kakor jih svet

doslej ni poznal. Zlo ni od danes in zdravilo ne bo učinkovalo jutri. Toda pogledimo problem takoj v oči, postavimo si jasen in dosegljiv vzor: ustaviti nazadovanje in čimprej doseči jugoslovansko povprečje rodnosti. Odslej se ob vsakem novem letu zaskrbljeno vprašajmo, ne samo, kako se je povečala industrijska proizvodnja, povprečen hektarski donos in številčno stanje živine, ampak najprej: kako se je povečalo število rojstev. Kajti prvo brez drugega nima nobenega smisla. Nazadovanje rodnosti je danes naše najnevarnejše »ozko grlo«. Pesnik Zupančič je bil nekoč imenovan za čuvarja slovenskega jezika. Kdo naj bo čuvar slovenskega naroda? To moramo postati vsi!

KONEC

— 0 —

Kennedyjeva knjiga

Ob izvolitvi Johna F. Kennedyja za ameriškega predsednika so se mnogi svetovni listi spraševali po vzrokih, ki so javno mnenje obrnili v prid mlademu kandidatu. V kateri potezi njegovega značaja so volivci videli jamstvo, da bo Kennedy ameriško publiko zopet dvignil do prejšnjega ugleda.

Odgovor je dal predsednik Kennedy sam v svoji knjigi »Profiles in Courage«. Delo je pred malo časa izšlo v nemščini z naslovom »Zivilcourage«, po naše bi se reklo pogum v javnem življenju in v politiki.

V tem spisu podaja Kennedy svoj kulturno-politični »credo«. Pokaže profil, kakšen naj bo vodstveni tip politika in ljudskega voditelja. Predvsem poudarja, da mora dati politiku moralno legitimacijo ljudskega voditelja poštenost in značajna neomahljivost. Vsaka politična osebnost pa deluje v dvojni odvisnosti: polagati mora obračun svojega dela politični struji ali skupini, katera ga je spravila na vodilno mesto, obenem pa tudi javnemu mnenju. Poleg teh odvisnosti, ki sta si večkrat v nasprotju, mora značajan tip ohraniti tudi svoja načela. Kako vse to troje vskladiti, se sprašuje Kennedy v nagrajeni knjigi o civilnem pogumu? Odgovarja kar z naslovom, to je z osebnim pogumom v politiki, ki se ne da vplivati ne od stranke ne od javnega mnenja, marveč teži le za skupnimi koristmi občestva. Ljudski zastopnik ni samo trobilo, ki oddaja voljo in željo volivcev ali seizmograf, ki riše krivuljo tako hitro menjajočega se javnega mnenja. Od njega zahtevajo volivci več, da namreč sam pokaže zmoglost presojevanja, kaj je v korist skupnosti, kajti javno mnenje in javna blaginja nista vedno ista pojma. Politik mora pokazati pogum, da se tudi upre javnemu mnenju, in da po svoji vesti uravnava politiko, ne pa na pritisk zainteresiranih poedincev in niti ne stranke. Zdrava demokracija ni namreč vzrok, ampak je učinek in posledica takšnega delovanja. Demokratično zdrav volivec bo vedno izbral za svojega predstavnika moža, ki ima pogum v politiki, ne pa zgolj tolmača strankinih koristi. Menimo, da so take misli izražene v njegovi knjigi, več pripomogle Kennedyju do predsedniškega sedenja kakor pa volilna propaganda.

Orfej ali kaos?

Dne 20. oktobra ste priobčili prekrasno sliko Staneta Kregarja predločujočo Orfeja (olje). Z veliko pozornostjo sem jo začel proučevati. Sprva sem menil, da je po pomoti napačno obrnjena, a podpis v levem kotu je ta dvom odstranil. Kje je torej Orfej? Na prvi pogled ga ni opaziti. Morda pa je slika skrilavica, ki bi sodila pravzaprav med uganke? Mogoče, samo da se mi zdi, da je umetnik le preresen, da bi se s takšnim pečal. Gledal sem sliko od blizu, gledal od daleč, enkrat z odprtimi, drugič z zaprtimi očmi, zastoj, Orfeja nikjer nisem odkril. In tedaj se mi je posvetilo, da se je Orfej najbrž spremenil v olje, kakor je v oklepaju navedeno. Zamišljen kot je že bil in misleč edino na svojo liro in milo prepevajoč stopal po cesti in se ni niti najmanj brigal za cestni promet. Kaj čuda, da je siromak zašel pod cestni valjar ali morda celo pod tank. Upajmo, da ni predolgo trpel, a na cesti je ostalo od rajnega Orfeja le nekaj brezobličnih oljnatih madežev, vendar pa se še da razločiti, da je imel precej stršče lase, tudi žepna ura je še dokaj spoznata in harfa se je spremenila v same trščice in strgane strune.

Umetnik je torej hotel poudariti: glejte, ti oljni madeži, to je bil nekoč Orfej! In kako lepo mora to biti šele v barvah! Priznati pa moram, da me marsikaj moti pri tej razlagi, n. pr. nenavadni okus umetnika, da si izbere cestno nesrečo za svoj predmet, pa tudi to, da v tistih bajeslovnih časih še niso poznali parnih in bencinskih strojev. Kaj pa če bi sliko zasukali na desno stran? No, tu je že precej bolje! Nekakšen bel oziroma snežen mož z veliko glavo podobno polnemu mesecu jo silno jadrno maha iz ozadja, da se kar kadi za njim, oziroma da se mu obleka trga na nekakšni žični oviri, ki jo je v svojem zanosu kar prebil, kot izgleda. Može se je sicer precej raztrgal in opraskal, in če je to Orfej, se zdi, da je tudi harfa utrpela toliko škodo, da je ni več prepoznati, vendar je videti še kar nekam zadovoljen, češ glavno je, da sem prišel čez, zdaj pa urno naprej! Ves prizor se zdi kakor igra oblakov in ne rečem dvakrat, da ni umetnik izbral prav ta način upodobitve!

Toda obrnimo sliko še z levega konca in pogledno, kaj se nam tam prikaže. Prejšnja glava se je začela spremeniti v obok mostu, pod katerim žubori planinski potok, levo od mostu bi bil nekakšen smrekov gozd z lesenim plotom spredaj, skratka divje romantična pokrajina. Čudna je le ogromna glava nekakšnega severnega medveda nad mostom, ki nekam sumljivo voha. Toda če bolje pogledamo pod most, se nam kar zdi, da vidimo lepo možko glavo, ki se potihem smehlja. Najbrž je to Orfej, ki je tam doli varno skrit pred medvedjo mrcino in se potihem heheta. Vendar pa je hotel umetnik izraziti še kaj več! Če natančno pogledamo desno od mostu, vidimo, nekakšno stavbo, s katero se je moralo ta trenutek zgoditi nekaj strašnega. Grozna eksplozija jo je vso razrahljala in ogromni kamni frčijo sredi dima v zrak. Zračni pritisk je bil tako silen, da je zlomil debele smreke kot šibe in jih ogolil kot zobotrebece. Prava apokalipsa, simfonija atomskega veka!

In če sliko obrnemo sploh narobe, se nam odkrije grozna podoba splošnega razdejanja sveta po eksploziji zadnje atomske bombe. Vse je zmrcvarjeno in zmešano in zdrobljeno kot briška jota. Vidite, da je prav vseeno, kako sliko obrnete, ker je od vsake strani prav! Moderni umetnik naredi iz ene slike pravzaprav štiri, samo ni vsakemu dano, da bi jih pogodil. Mene je stalo tri ure trudopolnega študija, da sem vse to dognal, kar zdaj izročam javnosti in prosim, da mi z obratno pošto pošljete najmanj tisoč lir na račun izgube časa, pravzaprav še kaj več, ker gre za visoko umetnost! In če se Vam to upira, Vas vprašam: zakaj pa niste Vi sami, g. urednik, priobčili razlage slike? Kar zdi se mi, da zato, ker je niste znali!

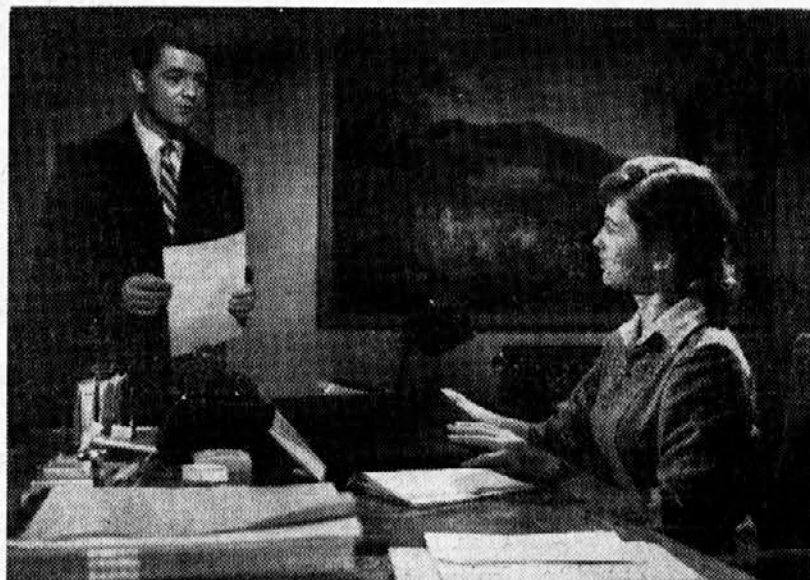
Vaš T. Gr.

Morda imate prav in je umetnik hotel v sliki izraziti prav katolično vzdušje našega časa. To pa se da izraziti pod katerimkoli naslovom.

Ured.

Pesniška zbirka

Založnik Bino Rebellato se je v Jugoslaviji že dobro uveljavil. V načrtu ima izdajanje izbrane vrste poezij iz druge polovice 18. stoletja. Zbirko »Secundo Novecento« urejuje slovstveni kritik Giacinto Spagnoletti. Med speve iz svetovne literature je uvrstil tudi prevod »Gorskega vijenaca«, epske pesmi iz Črne gore, ki jo je spesnil Petar Petrović Njegoš (1813-1851). V njej pripoveduje v epski, dramski in lirski obliki o bojih črnogorskega ljudstva za svobodo proti poturicam in turškim izkoriščevalcem. Delo je prevedeno skoraj v vse evropske jezike. V italijanščini bo ta že tretji prevod.

Prizor iz letošnjega slovenskega filma: »Vohun X-25 sporoča«, režiserja Františka Čapa

GOSPODARSTVO

Sedaj škropite breskve...

Najugodnejši čas za škropitev breskev proti kodri in smoliki je teden dni potem, ko je odpadlo listje. To se je že zgodilo in zato ne smemo odlašati s škropljenjem, ker najugodnejši čas traja samo nekaj tednov. Sadjarji se morajo zavedati, da zaleže novembrsko škropljenje breskev mnogo več kot predpomladansko. Kdor opusti sedanje škropljenje, ga ne bo mogel nadomestiti pozneje, čeprav bi tudi večkrat škropil. Seveda bomo konec zime še enkrat škropili, in sicer v prvi polovici marca.

S čim bomo škropili? Do pred nekaj leti smo škropili breskve proti smoliki in kodri samo z modro galico, katere smo raztopili po 2 1/2 do 3 kg v 100 litrih vode (in seveda ustrezajočo količino apna). V zadnjih letih pa vedno bolj prevladujejo nebakrena škropila, ki so se izkazala v boju proti kodri in posebno proti smoliki za mnogo bolj učinkovita kot bakrena (modra galica). Poleg tega se je izkazalo, da bakrena škropila nekoliko zadržujejo rast, medtem

ko jo nebakrena pospešujejo. Zato bomo sedaj breskve poškopili z nebakrenimi škropili, in sicer na podlagi ZIRAM, ki so primernejša kot tista na podlagi ZINEB. Na prvi podlagi je škropilo MEZENE, na drugi pa ASPOR. (ZIRAM = dimetil - ditiocarbammato di zinco, ZINEB = etilenbis - ditiocarbammato di zinco). Za napravo 100 litrov škropila proti kodri oziroma smoliki vzamemo 600 gramov MEZENE, katerega raztopimo najprej v mali količini vode, potem pa redčimo z vodo do določene količine. Škropimo z navadnimi škropilnicami.

Breskve moramo na vsak način sedaj poškopiti. Koristno bi pa bilo, če bi poškopili vse koščičarje (češnje, marelice, slive in češplje) posebno mlade. Škropimo pa z enakim škropilom kot breskve in tudi brž ko odpade listje. Smolika namreč napada vse koščičarje.

— 0 —

MEDNARODNO TEKMOVANJE V MOTORNEM ORANJU

Dne 8. in 9. oktobra je v kraju Tor Mancina blizu Rima bilo mednarodno tekmovanje v motornem oranju. Udeležilo se ga je 29 tekmovalcev iz 16 držav, med temi po 2 iz Italije in Jugoslavije. Italijana sta s traktorjem znamke FIAT dosegla 13. in 15. mesto, Jugoslovana s traktorjem znamke Ferguson in Zadrugar pa 22. in 28. mesto. Prvo in 3. mesto sta zasedla 2 Angleža, 2. mesto neki Norvežan, 4. in 5. mesto pa 2 Kanadčana.

Tekmovanje je sodilo 16 sodnikov; vsaka država je imela svojega predstavnika. Sodnikom ob strani so stali še posebni nadzorniki. Delo sodnikov je bilo precej zapleteno, ker so morali razsoditi o otvoritvi oziroma potegnitvi prve brazde, o enakomernosti globine, o podoranju trav oziroma

plevela, o ureditvi setvene ploskve, o vrodu v oranje in izhodu in splošni sliki. Vsak orač je moral preorati 2 ploskvi, in sicer eno na pšeničnem strnišču, drugo pa na travniku.

Najlepšo brazdo, ki je bila ravna, kot da bi jo z nitjo izmeril, je zarezal Šved Kaellgard, ki pa je kljub temu zasedel komaj 14. mesto.

Lansko leto je bilo podobno tekmovanje na Irskem, prihodnje leto pa bo v Franciji blizu Pariza.

Gozdovi na svetu

Po podatkih Mednarodnega kmetijskega urada (FAO) je ena tretjina zemeljske površine pokrita z gozdovi. Ta površina obsega 4.405 milijonov ha, od katerih bi bilo 2.733 milijonov ha dostopnih z današnjimi prevoznimi sredstvi. Danes pa izkoriščajo komaj 1.465 milijonov ha, na katerih je okoli 155 milijard kubičnih metrov lesa, z letnim prirastkom 2,8 milijarde m³.

Najbolj prostrane gozdove ima Sov. zveza, kjer jih je 1131 milijonov ha ali 26% svetovne gozdne površine. Po posameznih celinah je v Južni Ameriki 21% vse površine pokrite z gozdovi, v Sev. Ameriki in Afriki po 17%, 12% v Aziji, 3% v Evropi in po 2% v Srednji Ameriki in Oceaniji. Na posamezno osebo odpade v Oceaniji po 6,5 ha gozdne površine, v Sov. zvezi 5,5, v Sev. Ameriki 3,8, v Aziji in v Evropi pa komaj 0,3 ha. Na splošno prevladujejo listnata drevesa, bolj izkoriščeni pa so gozdovi z iglavci. Če upoštevamo vse gozdove na svetu, ugotovimo, da letno posečejo le en del prirastka; količina lesa torej raste.

Za živinorejce v Gorici

Pokrajinski živinozdravnik je pred dnevi opozoril župane v Gorici, Krminu, Sovodnjah, Števerjanu, Moši, Koprivi in Doljenah da bodo tudi prihodnje leto cepili živino (tudi ovce in koze) proti slinavki in parkljevki v teh obmejnih občinah. Opravili ga bodo občinski živinozdravniki. Cepivo v vrednosti enega milijona lir bo dalo na razpolago ministrstvo za zdravstvo.

Dovolj kureline, premalo jajc

To geslo je bilo poudarjeno 15. in 16. oktobra na sestanku perutninarjev v Rovigu. Perutninarstvo, od katerega dobivajo meso, je v Italiji že dovolj industrializirano in sedanja proizvodnja zadostuje za nujne potrebe. Odločno premalo pa je jajc, ki jih zato morajo uvažati v velikih množinah. Zato je potrebno razviti perutninarstvo predvsem za proizvodnjo jajc. Izvedenci so izjavili, da bi morali rediti predvsem kokoši livornške pasme (Leghorn), ki so prvovrstne jajčarice in znesejo letno po 200 in več jajc. Ker pa so kokoši te pasme prelahke, bi jih morali križati s kokošmi pasme New Hampshire ali z Rhode Island, ki so tudi dobre jajčarice, a so znatno težje.

150 let konserviranja

Pred 150 leti, to je leta 1810, je nastala industrija konserviranja hrane. Postopek je odkril skromni francoski kuhar Nicolas Appert in njegova zamisel je še danes glavna podlaga za konserviranje. Appert je namreč ugotovil, da hrana v zaprtih in zapečatenih steklenicah, katere se še enkrat prekuhajo, zelo dolgo ohrani svoje značilnosti in redilnost. Kmalu nato je Anglež Peter Durant ugotovil, da se za konserviranje lahko uporabljajo kovinske škatle in je l. 1812 v Bermon Bermondsey pri Londonu bila zato ustanovljena prva tovarna za proizvodnjo konzerv v škatlah. Pomorski promet in oborožene sile so zahtevale vedno več konzervirane hrane in to je imelo za posledico, da je l. 1817 nastala velika tovarna konzerv v Bostonu in kmalu zatem še večja v New Yorku. Nato so sledile razne tvornice v najrazličnejših predelih sveta.

V Italiji je danes 573 tvornic konzerv, od katerih predelujejo 303 paradiznike. Zmogljivost teh znaša 3 milijone stotov paradiznikove mezge in 2 1/2 milijona stotov lupljenih paradiznikov.

ŽENA IN DOM

MODERNE PRICESKE

Ce hočemo biti danes privlačne in lepe, ne zadostuje, da si izberemo lepo novo obleko, plašč in čevlje. S to izbiro smo opravile komaj polovico poti — ostaja namreč še skrb za moderno pričesko, novo rdečilo in drugo, brez katerih je naša zunanjost v nesoglasju z novimi modnimi zahtevami.

Tehnika novih pričesk je v zadnjem času naredila velik korak naprej ter vedno zvesto spremlja modne zahteve vseh ženskih sploh.

Tudi moda zelo nakodranih las in pričesk je že daleč za nami. To pa seveda še ne pomeni, da je prišla iz mode tudi trajna ondulacija. Nasprotno — današnje pričeske zahtevajo trajno kodranje, le da morajo ostati pri tem lasje le rahlo valjujoči ter morajo dajati videz, da so zelo bogati in gosti. Danes je na primer zelo v modi posebna trajna ondulacija, ki lase samo naelektrizira, in sicer tako, da jih lahko le z nekaj lasnicami in glavnički spravimo v zaželeno lego. Takšna ondulacija zahteva seveda kratko pristrežene lase. Zadostuje, da tako nakodrane lase dobro počesemo in skrtčimo in že lahko pričesko povsem spremenimo.

Brez dvoma ste tudi že opazile, da plavalaske niso več tako v modi, kot so bile vsa zadnja leta. Pa tudi temnolaske so se morale podvreči raznim

novim modnim spremembam. Za plavalaske so v modi razni rožnati in zlati prelivi, za temnolaske pa bolj rdečkasti ali plavi prelivi. Takšne nove barve las ne zahtevajo več dolgotrajnega barvanja, temveč zadostujejo za to že posebni šamponi in kreme, ki dajo lasem zaželeni ton, ne da bi jih kvarile.

Pariška moda zahteva dvignjene pričeske, pri katerih so lasje povlečeni na vrh glave. Razumljivo je, da zahteva taka pričeska dolge in negovane lase. Te vrste pričesk pa so primerne le za mlajše ženske, ki so prekorščile 30. leto, pa si jih ne morejo več privoščiti. Te pričeske tudi niso primerne za delovno želo, ker terjajo preveč nege in poplavljanja.

Veliko bolj sprejemljive pa so pričeske italijanskih mojstrov. Te zahtevajo srednjo dolžino las. Lasje so le lahko nakodrani, često pa sploh niso trajno ondulirani, zato pa tembolj potrebujejo lak za lase, ki je pri teh pričeskah nepogrešljiv. Dajati pa morajo vsekakor znak napihnenosti. Lasje so spredaj in ob straneh nekoliko daljši, zadaj pa so lahko speti, ali pa tudi spuščeni in obrnjeni navzven. Prečke so zapostavljene, prameni las pa padajo na čelo. Prednost teh pričesk je v tem, da so primerne za vse priložnosti in jih že s pomočjo sponke, cvetja ali pentlje spremenimo v večerue.

Kdo

8.

bo nabral največ točk**53. ZLOGOVNA KRIŽANKA**
(10 točk)

Vodoravno: 1. pravljična dežela; 7. slovensko ime; 8. oznaka za »prvovrsten«; 9. očiščen in obeljen bombaž; 10. naša ožja domovina; 12. jugoslovanska reka; 13. del psevdonima prve slovenske filmske igralka; 15. meso največjega sesalca; 19. mutasto; 21. reka (šp.); 22. trop ptičev; 23. specialist za bolezni ušes, nosa in grla.

Navpično: 1. del Dantejeve »Divine Comedie«; 2. mitološka ustanoviteljica Kartagine; 3. predvojni jugoslovanski satirični list; 4. skupina indoevropskih narodov; 5. slovita gledališka ali filmska igralka (tuj.); 6. veliki nož (tur.); 10. slovanski narod; 11. spomladanski posevki; 14. velik sundski

1	2		3	4		5	6
7		NOVI	8		LIST	9	
	NOVI	10			11	LIST	
NOVI	12		NOVI LIST		13		LIST
14	NOVI	15	16	17		LIST	18
19	20	NOVI	21		LIST	22	
23							

otok; 16. industrijsko mesto v sev. Italiji; 17. go-dalo; 18. šolska vpisnica; 20. geslo; 22. oseba iz Shakespearevega Othela.

55. KAJ STA?
(1 točka)

ANDREJ I. SIVEC — KAMNIK
TOMIC STANE — PEC

56. KEMICNI REBUS (6)
(2 točki)

GALIJ
NATRIJ

57. DOPOLNJEVANKA
(2 točki)

ARA ČEK CUT ENA EP ERA ILO JED KOL KOST
OCI OS TEK VAL

Vzemi po dve zgornji besedi in sestavi besede z novim pomenom; če jih potem pravilno urediš, ti bodo dale začetnice slovensko mesto.

54. ZMESANI PREGOVOR
(1 točka)

DELAJ SE V SVETU KAKRSEN SI TEDAJ SLAB-
SEGA NE VELJATI ČE KAJ HOČES

58. DOPOLNILNICA
(2 točki)

T A R A O K E L O O K O
P A G A E P I N A I T E

Namesto pik vstavi črke tako, da dobiš navpično besede z določenim pomenom. V srednji vrsti boš čital ime velikega slovenskega pesnika.

VSE RESITVE POSLJITE NA NAŠE
UREDNIŠTVO DO 22. NOVEMBRA

Solzavost - dobra obramba

Jok je prav gotovo ena izmed najbolj razširjenih človeških lastnosti. Solze privro pri vseh globokih čustvenih pretresih; še med smehom se človek joče.

Človek, zlasti otrok, ne joče samo ko občuti žalost, ampak še bolj ko ga prevzema telesno neugodje. Kadar je otrok lačen vpije in joče, da mu debele kaplje polzijo v podbradek. Živali, tudi ko so lačne ne poznajo joka. Solzne kaplje kot take torej ne morejo biti le izraz čustva. Razburjen človek pravi, da »bi od jeze tulil kot bik na gmajni«. Torej je tudi tuljenje odklopka za čustva, čeprav negativna. Iz teh in podobnih razlogov je prišel angleški antropolog Montagu do zaključka, da imajo solze profilaktičen pomen in izvor.

Ko dete joče in hlipa, močno vsrkuje zrak z vsemi bacili in mikrobi. Nosna duplina se tako posuši, da ne izločuje več sluzi, ki vsebuje razkuževalne snovi. Sedaj pa pomaga narava s solzami. Ko dete ali tudi odrastli joče, pridejo solze v nosno votlino in zopet zbudijo sluznico k izločanju; saj otrok po joku navadno smrka. Solze same, ki so slane, vsebujejo razkuževalne snovi.

Njih spojine so različne. Solze jeze, skrbi ali žalosti so drugačne od solz, ki pritečejo, če režeš na primer čebulo. Zdravniki že umetno privabijo solze, s tem da položijo bolniku tenek pivnik pod trepalnice in s solzami odplavijo z glave marsikatero škodljive snovi.

Solze pa niso samo biološko obrambno sredstvo, marveč tudi psihološko. Saj pravimo večkrat sami: »O, da bi se mogel vsaj razjokati, da bi mi minilo.« Homerjevi junaki niso duševnih bolezni prikrivali, ampak so tulili in rjovedi, da so si lajšali bol.

Meni je sicer bolj ugajalo življenje zunaj, vendar sem se dal pogovoriti, ker je bilo res bolj verjetno, da bom srečno dočakal konec, ki ni mogel biti več daleč, v kolikor toliko snažni postelji v Revierju kot pa v umazani baraki, kjer so ljudje množično umirali od raznih, tudi nalezljivih bolezni, kot je bil tifus.

Keržarju se je posrečilo, da me je spravil kot bolnika najprej na svoj blok, čeprav me ni mogel ravno v svojo »štubo«. Tam sem ga lahko svobodno obiskoval v večernih urah. Njegova štubakovska barakica v kotu štube je bila čudovit otoček miru v dachauskem vrtincu. Tam sva lahko vsaj včasih v miru razpravljala o preteklih in bodočih dneh, ker je bil sicer zelo zaposlen, saj je moral skrbeti za kakih 60 ali 80 bolnikov v svoji sobi, med katerimi je bilo vedno nekaj umirajočih, največ zaradi »sračke« in gnojenja oziroma krvnega zastrupljenja. »Sračko« so zdravili samo z dieto — bolniki so dobivali nekoliko drugačno hrano, a še manjši obrok — in z ogljem. Drugi so dobivali nekake vitamine, katere je trpal tudi vame. Morda so res koristili, ker so mi tvorili kmalu izginili in se mi niso več pojavili.

K njemu so prihajali na obisk drugi slovenski bolničarji in zdravniki v Revierju, kot Korzika, Lilek, Koren iz Maribora in drugi. Vsi so bili zelo simpatični in vedri fantje. S Keržarjem sva hodila skupaj v podeželsko gimnazijo in nato na univerzo v Ljubljani. Bil je član istega akademskega kluba »Zarje« in družilo naju je že od prvih gimnazijskih let tesno prijateljstvo. Imel sem ga rad kot brata, in on mene. Lahko rečem, da mi je takrat rešil življenje. V svoji sobici mi je vedno hranil veliko skledo modrikaste, goste kaše, ki so jo dobivali bolniki. Bila je sicer kar gnusna po okusu, vendar pa je nekaj zalegla, če se mi jo je posrečilo pogoltniti. Mnogokrat je imel zame tudi kos kruha. Na bolniških blokih namreč zaradi neprestanega menjavanja števila bolnikov in zaradi velikega umiranja nikakor ni bilo mogoče natančno odmeriti količine hrane, poleg tega pa so se štubaki in

Tekma z umrtijo 37.

E.Z.

bolničarji že davno navadili trika, da so prejeli vsaj še po en obrok hrane tudi za umrle, ki je ostal njim, da so ga razdelili ali porabili, kakor so hoteli.

Tudi Korziko in Lileka sem poznal še iz gimnazije, Korena pa sem spoznal šele v Dachauu. Bil je živahen, vedno dobro razpoložen fant, poln zaupanja v bodočnost. Najrajši je govoril o tem, kako bo po vojni. Sanjal je o svobodi in delal načrte, kaj bo vse počel v njej. Izšel je iz krščansko-socialnega sindikata JSZ in to ga je zbližalo s Keržarjem in z menoj, ker je vedel, da smo »Zarjani« simpatizirali z njihovim sindikalnim gibanjem, čeprav sam ni obiskoval univerze. Ves srečen je bil, če je našel koga, s katerim je lahko razglabljal o bodočnosti, ki jo je videl vso rožnato. Dvomim, če so se mu sanje uresničile. Po vojni sem kmalu izgubil vsako sled za njim.

Keržar, Korzika in drugi so se zdeli sicer kljub temu, da je tudi nanje hudo vplivalo dachausko življenje, še kar zdravi in vedri. Vendar pa ne več tako, kot v nekdanih časih. Zlasti Keržar, ki je bil lep fant, a deklisno nežne narave in tenkočutnega srca, se mi je že takrat zdel precej spremenjen, kot da se je nekaj v njem zlomilo. Nič več ni mogel biti tako vesel, kot nekdajne čase. Doživel je preveč grozot in bil priča umiranju mnogih stotin ljudi. To ni ostalo brez posledic zanj. Tudi po vojni mu usoda ni bila naklonjena in še mladega je zadela srčna kap ter ga rešila novih razočaranj.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

XIV. šahovska olimpiada v Lipskem

Rusi odločno prvi v šahu

Dne 9. novembra se je v Lipskem (Leipzig) začela 14. šahovska olimpiada. Ko so 18. julija 1927 v Londonu šahisti 16 držav potegnili otvoritveno potezo na I. šahovski olimpiadi, prav gotovo niso slutili, da se bo to tekmovalje čez 33 let spreminilo v takšno množično manifestacijo, ki bo zbrala 240 šahistov iz 40 držav.

Do začetka 2. svetovne vojne je bilo osem šahovskih olimpiad. Igre so obnovili leta 1950, ko so priredili olimpiado v Dubrovniku. Odtlej se igre prirejajo vsako drugo leto. V Dubrovniku so Jugoslovani imeli srečo, ker ni sodelovala ekipa SZ in je tako jugoslovanska postava (Gligorić, Pirc, Trifunović, Rabar, Vidmar in Puc) osvojila naslov ekipnega svetovnega prvaka in dobila s tem častno trofej Hamiltona-Russela. Na vseh poznejših olimpiadah (leta 1952 v Helsinkih, leta 1954 v Amsterdamu, leta 1956 v Moskvi in leta 1958 v Münchenu) je bila ekipa Sovjetske zveze vedno prva.

Na XIV. olimpiadi so dvoboji potekali v nenavadno borbenem vzdušju, tako da si je zanimivo prireditev ogledalo okrog 100 tisoč oseb. Države so bile razvrščene v 4 skupine po 10 moštev in tri prvorazredne reprezentance so se uvrstile v finalno skupino ter se borile za prvo mesto.

Predskupinska srečanja so dokazala, da je bila razporeditev v skupine pravilna, ker so se v finale uvrstile (razen skupine D, kjer se je boj za tretje mesto na koncu zaostril) vse najboljše ekipe. Presenečenje torej ni bilo. V A skupini so se uvrstile v finale Jugoslavija, Bolgarija in Vzhodna Nemčija. V B skupini sta si Sovjetska zveza in Argentina brez posebnih težav zagotovili prvi dve mesti. Nizozemci so začeli porazno in njihov prvak dr. Euwe je večkrat izgubil, toda kljub naporom Poljske in Avstrije so se vendarle uvrstili na tretje mesto.

Znamenita preteklost

Pred tedni časopisni raznašalci po Londonu niso več vpili »News, News«. Časnik »News Chronicle«, ki je nepretrgoma izhajal 114 let, je zginil iz kioskov in kavarn. Dnevnik je prvotno imel naslov »Daily News« (Dnevne novice). Njegov prvi urednik je bil slavni pisatelj Charles Dickens. Dnevnik je vedno liberalno usmerjen segel v svetovno politiko. Svoj čas je podpiral predsednika Abrahama Lincolna v boju proti Južnim državam, ki so hotele obdržati suženjstvo; pisal je proti vojni z Burijem. Upiral se je monakovskemu paktu s Hitlerjem. Zahteval je, naj država uredi odnos do kolonij na podlagi samouprav.

»News Chronicle« je nazadnje prodal že po 1.200.000 izvodov dnevno. Kljub slavni preteklosti in dobri prodaji je imel zadnji lastnik, tovarnar slaščic Cadbury v nekaj mesecih skoro pol milijarde primanjkljaja. V Angliji namreč časopisja ne podpira nobena stranka ali finančna skupina kot pri nas. Časopisna podjetja slonijo na popolnoma trgovinski podlagi. Zaradi konkurence morajo imeti dosti strani, prodajo jih pa za polovico ceneje kot pri nas. Če se hočejo vzdržati, morajo izhajati v velikih nakladah.

»News Chronicle« je odkupil od prejšnjega lastnika angleški časopisni kralj lord Rothermere za dve milijardi in pol lir. Spočil ga je s svojim velikanskim dnevnikom »Daily Mail«, ki pa je konservativno usmerjen.

Z listom je izginil iz britanske javnosti velik bojevnik za napredek.

sto. V C skupini so se uvrstili v finale Madžari, Čehi in Angleži. Svedi so bili šele četrtri. V četrti in D skupini, ki je bila tudi najmočnejša, sta si ZDA in Zah. Nemčija hitro zagotovili vstopnico v finale. Tretje mesto pa je pripadlo Romunom, ki so za pol točke prekosili Spance.

Tudi finalni dvoboji so potekali v nenavadnem borbenem vzdušju. Največ zanimanja so seveda vzbujali Rusi, Američani in Jugoslovani.

Kot je bilo pričakovati, je zlato medaljo osvojila Sovjetska zveza. Njih ekipa: Talj (svetovni prvak), Botvinnik (bivši svetovni prvak), Keres (večni kandidat za svetovnega prvaka), Smislov (bivši svetovni prvak) ter rezervni Korčoj (prvak SZ 1960) in Petrosjan (prvak SZ 1959) ni na vsej olimpiadi doživela poraza in je tako z visokim naskokom (5 točk) osvojila prvo mesto.

Drugo mesto je osvojila mlada reprezentanca (povprečna starost 28 let) ZDA, za kar ima največ zaslug Bobby Fisher. Američani so zelo dobro igrali, čeprav nista nastopila njihova velemojstra Reshevsky in Evans. Prehiteli so celo Jugoslavijo ter s postavo Fisher, Lombardi, Byrne, Bisguier osvojili srebrno svetinjo.

Resen tekmeč za drugo oziroma tretje mesto so bili Madžari, ki so nastopili v postavi Szabo, Barcza, Portis, Bilek, Lengyel in Kluger. Na četrtem me-

KONČNI VRSTNI RED

1. SOVJETSKA ZVEZA 34 točk
2. ZDA 29 točk
3. JUGOSLAVIJA 27 točk

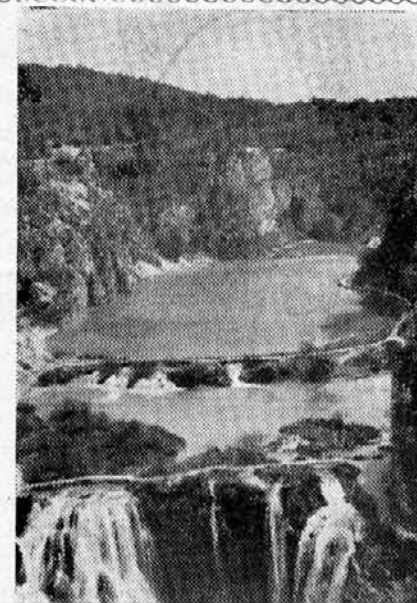
4. Madžarska (22,5), 5. CSR (21,5), 6. Bolgarija (21), 7. Argentina (20,5), 8. Zah. Nemčija (19,5), 9. Vzh. Nemčija (19), 10. Nizozemska in Anglija (17), 12. Romunija (16,5), 13. Švedska (27), 14. Izrael (26,5), 15. Avstrija (24,5), 16. Finska in Danska (23,5), 18. Kuba in Norveška (23), 20. Španija (22,5), 21. Poljska (22), 22. Čile (19,5), 23. Islandsk (16,5), 24. Indija (12,5), 25. Filipini (28,5), 26. Indonezija in Mongolija (27,5), 28. Albanija (26,5), 29. Ekvador (26), 30. Portugalska in Francija (25), 32. Italija (24), 33. Belgija (23,5), 34. Tuniz (21,5), 35. Grčija (20,5), 36. Bolivija (19,5), 37. Monako (17,5), 38. Irska (17), 39. Malta (13) in 40. Libanon (8,5).

stu najdemo Čeha s svojo najboljšo dvojico Pachman - Filip, na petem Bolgare in na šestem Argentine. Na ostalih mestih so Zah. Nemčija (Unzicker), Vzh. Nemčija (Uhlmann), Nizozemska (dr. Euwe in Donner), Anglija (Penrose, ki je premagal celo Talja) in Romunija (Gitescu).

V primerjavi z Moskvo in Münchenom ta olimpiada pomeni za Jugoslovane korak nazaj. Zgubili so z Rusi (1,5:2,5), čeprav bi lahko remizirali, poraženi so bili od ZDA (1,5:2,5), remizirali so z Vzh. Nemčijo (2:2), prepuščali točke Argentini (1,5), Bolgariji (1,5), Angliji (1,5), Madžarski (1,5) in Zah. Nemčiji (1,5); vse to je vplivalo, da so Jugoslovani zasedli komaj 3. mesto.

Jugoslovanski ekipi je očitno manjkala vigranost, saj si drugače ni mogoče razlagati tolikšne negotovosti v igri in tako hudih napak. Jugoslovani so nastopili v naslednji postavi: Gligorić, Matanović, Ivkov, Bertok, Damjanović in Vukčević. Prvi trije so že izkušeni šahisti, ostali pa so prvič nastopili. Najbolje se je izkazal Gligorić, ki je premagal dr. Euweja, Szaba, Fisherja, Pachmana in remiziral s svetovnim prvakom Taljem. Če bi ne bilo njegovih uspehov, bi jugoslovansko moštvo doživelo velik poraz. Jugoslovani so takole igrali: Gligorić je v 17 partijah nabral 12 točk (7 zmag in 10 remijev), Ivkov je prav tako nabral 12 točk v 17 partijah (8 zmag, 8 remijev in 1 poraz), Matanović je dosegel 10,5 točke (17 srečanj), Bertok (13 srečanj), Damjanović 7,5 (9 srečanj) in Vukčević 3,5 točke (7 srečanj). Skupno so Jugoslovani v 80 partijah 33-krat zmagali, 40-krat remizirali in 7-krat izgubili; osvojili so s tem 53 točk, to je 2/3 vseh možnih točk.

d. t.

Plitvička jezera

156

RADO BEDNARIK

V SONCU IN SENCI

(Usoda Habsburžanov)

Konca ni mogoče preprečiti. Od stare slave in sonca ne bodo niti sence več zakrivale grobov.

Habsburški grobovi so bolni. Zadnje čase jih skušajo rešiti pred hudičem kovin. Rakve bodo pokrili s steklenimi opazi, nanje posuli neviden firnež iz plastike, da ne bo mogel zrak do kovinskih trug in skozi nje do cesarskih okostnjakov.

V grobnici nameravajo dobiti še več prostora, da bodo postavili nakopičene rakve v razdalji drugo od druge.

Da se ne okužijo, da ostane vsaj spomin na cesarski rod, ki je preživel stoletja v soncu in senci.

Nove rove kopljejo, kakor da je pod zemljo premalo prostora za vse, ki iščejo zadnje počivališče.

Za vse mogotce ga je dovolj; tudi za rod Habsburžanov, na katerega je padla kletev iz ust mater preganjanih in obešenih borcev proti krivicam in za svobodo.

»Nebo in pekel naj uničita njegovo srečo,« se je zaklela grofica Karoly nad Francem Jožefom. »Njegovo življenje bodi razpadu posvečeno in njegovi otroci naj nesrečno za vekomaj končajo!«

Do črke je grozna kletev meso postala! Ne sije več sonce slave Habsburžanov, kakor ne bo sijalo sonce nobenega mogočnjaka, ki si je postavil tron na kri in kosti podložnikov. »Mane, tekkel, fares«, je zapisano tudi na koncu teh zgodb nekdanje slave, ki je zatonila v večne sence.

K O N E C

26

Za
naše
n
a
i
m
l
a
i
ž
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
Scowill

Miki
Muster

220. »Kakšna sreča, da sem rešila iz vode ročno lekarno!« je zavzdihnila Peggy in začela marljivo razkuževati globoke profesorjeve rane na levici. Plitvejšje rane so obvezali z močvirskim mahom in položili ranjenca na mehko posteljo iz vej, ki jo je bil pripravil Hen. Profesor je izčrpan zaspal in spal pod Peggynim nadzorstvom celih dvanajst ur.

221. Drugi člani popotne družbe so pohiteli v bližnjo goščavo, da bi našli hrano za ranjenca. Hen in stric Tom sta stikala za gozdnimi kurami, da bi mogli bolniku skuhati juho, Jim in Peter pa sta iskala užitnih plovov. Jimove bistré oči so kmalu odkrile skupino divjih pomaranč. Kmalu sta se obložen vrnila v taborišče.

222. Hen in stric Tom pa sta morala po svoj plen globlje v gozd. Uplenila sta kuro, ki se je zdela staremu lovcu precej mršava, zato sta iskala še eno. Sredi majhne jase je stric Tom prestrašeno odskočil. Iz visoke trave se je belilo zvito okostje kakih pet metrov dolge anakonde. Vse kosti in koščice so bile do golega oglodane, bele kot kreda.

223. »Kaj je to? Kdo je premagal kačo velikanko?« je lovec vprašal Indijanca. »Najstrašnejši sovražnik vseh živih bitij.« je ta odvrnil, »bile so ankitone!« — »Kaj je to?« je hotel vedeti stric Tom. V istem hipu se je iz gozda oglasilo čudno šumenje. »Pokazal vam bom,« je dejal Hen in odvedel starega lovca v smer, od koder je prihajal šum.

224. Srečavala sta zbegane ptice, ki so bežale po zraku, in kmalu nato veliko število manjših gozdnih živali, ki so vse zmešane hitele skozi gozd, kot da bi bežale pred ognjem. Zatem sta ugledala velikansko vojsko črnih mravelj, ki se je hitro kot reka valila po gozdnih tleh. »Včasih jih je toliko, da traja mimohod ves dan,« je dejal Hen.

225. Po tem srečanju je strica Toma minilo veselje do lova, čeprav mu nobena mravlja ni storila nič hudega. Toda oglodana okostja najrazličnejših živali so bila dovolj zgovorna priča o požrešnosti mravelj. Vrnila sta se v taborišče in pripovedovala o reki črnih mravelj. Vsi bi jih radi videli, zato so sklenili, da si jih bodo ogledali naslednji dan.

226. Pri profesorju je ostal stric Tom, ki ga ponovno srečanje z drobnimi požeruhi ni veselilo. Hen pa je vodil mlade prijatelje proti kraju, kjer je bil večeraj zapazil vojsko mravelj. Peggy je obstala pred visokim kupom iz ločja, gnilega mahu, listja in blata in vprašala Hena: »To je gotovo mravljišče, kajne?« Hen se je razveselil.

227. »Ni mravljišče, gnezdo z jajci je. Razkopljimo ga in profesorju boš lahko skuhalo imenitno večerjo.« Začel je kopati v mehkem kupu. Iz gnijočih rastlin je puhtela toplota, na dnu gnezda pa je našel štiriindvajset belih jajc, ki so, velika kot račja jajca ležala na mehkem mahu. »Le kakšen ptič jih je izvalil?« je ugibala Peggy.

228. »Bi ga rada videla?« je vprašal Hen. Ko je Peggy pokimala, ji je dal dve jajci in ji nasvetoval: »Drgni eno jajce ob drugo in kmalu bo tukaj.« Peggy ga je ubogala. Jajca so škripala, kot da bi s kreda pisala na tablo. Iz bližnjega grmovja se je oglasilo tuleče zavijanje in Peggy se je prestrašena zastrmela v široko odprto aligatorjevo žrelo.